

Κατά την 1η Απριλίου, συνηθίζεται

να λέγονται καλοπροαίρετα ψέματα λόγω εθίμου

Τα ψέματα της Πρωταπριλιάς είναι ένα έθιμο που μας έχει έρθει από την Ευρώπη. Υπάρχουν διάφορες εκδοχές σχετικά με τον τόπο και τον χρόνο που «γεννήθηκε» το έθιμο αυτό. Δύο από αυτές, όμως, είναι οι επικρατέστερες.

Σύμφωνα με την πρώτη εκδοχή, το έθιμο ξεκίνησε από τους Κέλτες, λαό της βορειοδυτικής Ευρώπης, οι οποίοι ήταν δεινοί ψαράδες. Η εποχή του ψαρέματος ξεκινούσε την 1η Απριλίου. Όσο καλοί ψαράδες όμως και να ήταν, την εποχή αυτή του χρόνου τα ψάρια πιάνονται δύσκολα. Έτσι και αυτοί, όπως προστάζει ο «κώδικας δεοντολογίας» των ψαράδων όλων των εποχών, έλεγαν ψέματα σχετικά με τα πόσα ψάρια είχαν πιάσει. Αυτή η συνήθεια, έγινε με το πέρασμα του χρόνου έθιμο.

Η δεύτερη εκδοχή, που θεωρείται και πιο βάσιμη ιστορικά, θέλει γενέτειρα του εθίμου την Γαλλία του 16ου αιώνα.

Μέχρι το 1564 η πρωτοχρονιά των Γάλλων ήταν η «1η Απριλίου». Την χρονιά αυτή όμως, και επί βασιλείας Καρόλου του 9ου, αυτό άλλαξε και Πρωτοχρονιά θεωρούνταν πλέον η 1η Ιανουαρίου. Στην αρχή αυτό δεν το δέχτηκαν όλοι οι πολίτες. Οι αντιδραστικοί συνέχιζαν να γιορτάζουν, την παλαιά πλέον, πρωτοχρονιά τους την 1η Απριλίου, ενώ οι υπόλοιποι τους έστελναν πρωτοχρονιάτικα δώρα για να τους κοροϊδέψουν. Το πείραγμα αυτό μετατράπηκε με τον καιρό σε έθιμο.

Το έθιμο αυτό ήρθε και στην Ελλάδα και διαφοροποιήθηκε αποκτώντας μια ελληνική χροιά. Η βασική ιδέα βέβαια παρέμεινε ίδια. Λέμε αθώα ψέματα με σκοπό να ξεγελάσουμε το «θύμα» μας.

Σε κάποιες περιοχές, θεωρούν ότι όποιος καταφέρει να ξεγελάσει τον άλλο, θα έχει την τύχη με το μέρος του όλη την υπόλοιπη χρονιά. Σε κάποιες άλλες πιστεύουν ότι ο «θύτης» θα έχει καλή σοδειά στις καλλιέργειες του. Επίσης το βρόχινο νερό της πρωταπριλιάς, θεωρούν μερικοί, ότι έχει θεραπευτικές ιδιότητες. Όσο για το «θύμα», πιστεύεται ότι, σε αντίθεση με τον «θύτη», θα έχει γρουσουζιά τον υπόλοιπο χρόνο και πιθανότατα αν είναι παντρεμένος θα χήρεψει γρήγορα.

Σύμφωνα με τον Έλληνα λαογράφο Δημήτριο Λουκάτο, το έθιμο αυτό αποτελεί ένα σκόπιμο «ξεγέλασμα των βλαπτικών δυνάμεων που θα εμπόδιζαν την όποια παραγωγή», όπως είναι η αρχή του μήνα τόσο για τον Μάρτιο, όσο και τον Απρίλιο υποχρεώνοντας πολλούς να λαμβάνουν διάφορα "αντίμετρα" (αλεξίκανα μέτρα).

Επίσης, και ο Έλληνας λαογράφος Γιώργος Μέγας συμφωνεί πως η πρωταπριλιάτικη «ψευδολογία» παραπλανά ελλοχεύουσες δυνάμεις του κακού, έτσι ώστε να θεωρείται από τον λαό ως σημαντικός όρος μαγνητικής ενέργειας (έλξης ή αποτροπής) για μια επικείμενη επιτυχία.

Τον προηγούμενο αιώνα, η τεχνολογία βοήθησε κάποιους να ξεγελάσουν χιλιάδες άτομα την ημέρα αυτή. Για παράδειγμα μια Αμερικάνικη εφημερίδα δημοσίευσε ένα άρθρο (στις αρχές του 20ού αιώνα), στο οποίο αναφερόταν ότι ο Τόμας Έντισον είχε εφεύρει μια μηχανή, η οποία μετέτρεπε το νερό σε κρασί. Οι μετοχές των εταιριών παρασκευής και διακίνησης οίνου, σημείωσαν κατακόρυφη πτώση στο χρηματιστήριο.

Ένα άλλο παράδειγμα μεγάλης πρωταπριλιάτικης φάρσας, είναι αυτή του δικτύου BBC το 1957. Τότε προβλήθηκε από το δίκτυο αυτό ένα ρεπορτάζ, στο οποίο Ιταλοί γεωργοί μάζευαν μακαρόνια από τα δέντρα που υποτίθεται ότι τα παράγουν.

Παρόμοια ρεπορτάζ συνεχίζονται όμως μέχρι και σήμερα σχεδόν από το σύνολο των ΜΜΕ, που τις περισσότερες φορές αγγίζουν σημαντικά θέματα οικονομίας, διασκέδασης, κ.λπ.